

8.3.2023

VN/18255/2021

VN/18255/2021-STM-59

Oikeusministeriölle

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskevasta työryhmämietinnöstä

Oikeusministeriö on 19.1.2023 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskevasta työryhmämietinnöstä (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2023:4). Lausunnot on pyydetty toimittamaan lausuntopalvelu.fi:n kautta viimeistään 15.3.2023.

Lausuntopalvelu.fi:n kautta lausutaan asiasta seuraavaa (kursivoidut osat ovat lausuntopalvelu.fi:ssä olevia kysymyksiä):

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten sisällöstä.

Sosiaali- ja terveysministeriö (jäljempänä STM) katsoo, että mietintö on valmisteltu hyvin ja ehdotettu sääntely on pääosin kannatettavaa. STM:llä on ollut edustus työryhmän työtä seuraamaan asetussa seurantarivissä.

STM kiinnittää kuitenkin huomiota ns. asiakkaansuojaa koskeviin mietinnön kirjauksiin. Mietinnössä ei ehdoteta vahingonkorvauslakiin asiakkaansuojan korvaustilanteisiin liittyvää sääntelyä vaan todetaan, että asia tulisi ratkaista erityislainsäädännössä (s. 18). Ratkaisua on perusteltu muun muassa sillä, että ei olisi perusteltua muuttaa vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä säädettyjä puhtaan varallisuusvahingon korvausedellytyksiä vain asiakkaansuojan kehittämistarpeista käsin (s. 15). STM on tästä sinänsä samaa mieltä mutta toteaa käsityksensä, että vahingonkorvauslaissa olisi sinänsä mahdollista esimerkiksi säätää, että julkisyhteisön järjestämissä henkilöön kohdistuvissa palveluissa 5 luvun 1 §:ssä säädetyt edellytykset eivät rajoita velvollisuutta korvata puhdas varallisuusvahinko. Tällainen säännös sopisi esimerkiksi 5 luvun 1 §:n uudeksi 2 momentiksi.

STM katsoo, että kysymystä asiakkaansuojaan liittyvästä vahingonkorvausvelvollisuudesta ei tulisi käsitellä erityislainsäädännössä, sillä tämä saattaisi johtaa siihen, että asiakkaan oikeus saada korvausta saman tyyppisen virheen johdosta olisi erilainen eri toimialoilla. Tällaista seurausta ei voida pitää yhdenvertaisena eikä muutoinkaan perusteltuna. Siksi STM katsoo, että asiakkaansuojaan liittyvää vahingonkorvausvelvollisuutta tulisi vielä pohtia vahingonkorvauslain uudistamisen jatkovalmistelussa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Lisäksi STM toteaa, että jos asiakkaansuojan laajentamista julkisissa palveluissa tarkastellaan toimialakohtaisessa lainsäädännössä, on samalla väistämättä arvioitava varsinaisen vahingonkorvaussääntelyn ensisijaisuus ja ulottaminen kyseisiin virhetilanteisiin.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 7 §)

STM pitää kannatettavana sitä, että ehdotetulla pykälällä nostettaisiin lain tasolle oikeus korvaukseen perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksista, joka nykyisellään perustuu oikeuskäytäntöön. Mietinnön perusteella on kuitenkin hieman hankala hahmottaa, millaisissa tilanteissa pykälän mukainen korvaus voisi tulla kyseeseen, joten pykälän säännöskohtaisia perusteluja olisi hyvä täydentää konkreettisin esimerkein. Lisäksi luettavuuden ja ymmärrettävyyden kannalta olisi perusteltua, että säännöskohtaisissa perusteluissa ei puhuttaisi ”loukkauksen hyvittämisestä” tai ”oikeudesta hyvitykseen”, sillä sanana ”hyvitys” yhdistyy vahvasti eduskunnan oikeusasiamiehen tekemiin hyvitysesityksiin. Selkeämpää olisi, että perusteluissa puhuttaisiin johdonmukaisesti perus- tai ihmisoikeusloukkauksen aiheuttaman vahingon korvaamisesta.

Säännöskohtaisten perustelujen mukaan pykälän mukainen korvausvelvollisuus ei edellytä virhettä tai laiminlyöntiä vaan todettua perus- tai ihmisoikeusloukkausta, ja tässä suhteessa pykälän sisältämä korvausperuste poikkeaisi mietinnön mukaan vahingonkorvauslaissa säädetystä muusta julkisyhteisön korvausvelvollisuudesta (s. 172). Kyse olisi siis ankarasta vastuusta. Tämä ei kuitenkaan käy ehdotetusta pykälästä ilmi, vaan siinä päinvastoin säädettäisiin, että mitä 2 §:ssä säädetään julkisyhteisön korvausvastuusta, koskisi myös ehdotetun pykälän mukaista korvausvelvollisuutta. Vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan julkisyhteisö on velvollinen korvaamaan julkista valtaa käytettäessä virheen tai laiminlyönnin johdosta aiheutuneen vahingon, ja mietinnön mukaan virheellä ja laiminlyönnillä tarkoitetaan tuottamusta objektiivisessä merkityksessä kuvaamaan sitä, minkälainen menettely voi aiheuttaa korvausvastuun (s. 33). Vaikuttaa siltä, että ehdotetun pykälän sanamuoto ja perustelut ovat tältä osin ristiriidassa keskenään.

Lisäksi STM tuo esille ehdotetun sääntelyn ja asiakkaansuojan kehittämistä koskevan harkinnan välisen mahdollisen yhteyden. Luonnoksen perusteella ei ole selvää, voitaisiinko asiakkaansuojalakea koskeneessa ehdotuksessa tarkoitettu julkisen palvelun epäonnistuminen tulkita perus- ja ihmisoikeusloukkaukseksi, josta olisi ehdotetun vahingonkorvauslain 3 luvun 7 §:n mukainen oikeus korvaukseen. STM:n käsityksen mukaan tämä saattaisi tulla kyseeseen ainakin joissakin sellaisissa tilanteissa, joissa henkilön oikeus perus- tai ihmisoikeuksien turvaamiin palveluihin ei ole toteutunut lainkaan tai joissa palvelussa on ollut olennainen virhe. Jos ehdotettua pykälää voitaisiin tulkita näin, asiakkaansuojasta ei välttämättä olisi tarpeen säätää erikseen.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Hallitusneuvos

Laura Terho

VN/18255/2021-STM-59

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: